

Adviezen uit de participatie

Koersdocument Groot-Merwede – Nieuwegein

Inleiding

De gemeente Nieuwegein werkt aan een koersdocument voor Groot Merwede, een nieuw stadsdeel dat in de toekomst zal verrijzen in de voormalige A12-zone. Dit koersdocument beschrijft de positie van de gemeente Nieuwegein ten aanzien van de plannen voor Groot-Merwede, die grotendeels in overleg met onder meer het Rijk, de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht tot stand komen.

In het voorjaar van 2025 heeft Tertium in opdracht van de gemeente Nieuwegein een participatietraject georganiseerd, waarin inwoners hun mening konden geven over de ambities, dilemma's en uitgangspunten voor dit gebied.

Dit document geeft een overzicht van de belangrijkste adviezen die vanuit inzichten, zorgen en wensen tijdens de verschillende participatieactiviteiten naar voren zijn gekomen.

Achtergrond

Groot Merwede is een grootstedelijke ontwikkellocatie aan de noordzijde van Nieuwegein. Het gebied omvat de Galecopperzoom, de tramremise en de westzijde van Liesbosch. In 2022 zijn gesprekken gevoerd met inwoners, ondernemers en (belangen)organisaties over de toekomst van de A12-zone. Mede op basis van de

uitkomsten van deze gesprekken heeft de gemeente een ruimtelijke positiebepaling opgesteld, die op 13 oktober 2022 unaniem door de gemeenteraad is vastgesteld.

In 2025 werkt de gemeente Nieuwegein de principes uit de positiebepaling verder uit tot een koersnotitie die richting geeft aan de ontwikkeling van het gebied. In het kader daarvan heeft de gemeente Tertium gevraagd hiervoor een participatietraject op te zetten en uit te voeren.

Overzicht participatieactiviteiten

In de periode tussen maart en mei 2025 hebben we de volgende activiteiten georganiseerd:

1. Bewonersenquête Groot-Merwede – maart/april 2025

- 1.320 respondenten
- Thema's: belang van Groot-Merwede, het belang van wonen, werken en voorzieningen, groen en duurzaamheid, verkeer en vervoer, participatie en communicatie

2. Startbijeenkomst – 19 maart 2025

- ±160 deelnemers
- Presentatie van denkrichtingen en eerste uitgangspunten
- Eerste verkenning van de verschillende thema's: wonen, mobiliteit, groen, voorzieningen.
- Workshop over gebiedsidentiteit

3. Verdiepende bijeenkomst – 20 mei 2025

- ±100 deelnemers
- Terugkoppeling van de workshop over gebiedsidentiteit
- Workshop verkeer en mobiliteit
- Workshop groen en verstedelijking

4. Jongerenbijeenkomst Groot-Merwede – 26 mei 2025

- 25 deelnemers
- Presentatie van de uitgangspunten en eerste denkrichtingen
- Speeddates over toegevoegde waarde Groot-Merwede
- Workshop stedenbouw en voorzieningen
- Workshop karakter van Groot-Merwede

Belangrijkste punten uit de participatie

Op basis van de verschillende participatieactiviteiten hebben wij een samenvatting gemaakt van de belangrijkste (aandachts)punten die daaruit naar voren komen. Wij geven ze hieronder beknopt weer per thema. Voor een volledig verslag verwijzen wij naar de verschillende afzonderlijke verslagen.

1. Wonen & stedelijke ontwikkeling

Veel deelnemers benadrukken dat de ontwikkeling van Groot-Merwede nadrukkelijk ten goede moet komen aan de inwoners van Nieuwegein.

Het liefst zien zij een gemengde wijk voor zich, met woonruimte voor zowel jongeren als ouderen, in een mix van verschillende woningtypes.

De voorgestelde opzet waarbij de woningbouw wordt geconcentreerd in het oostelijke deel van de wijk – zodat het groene karakter van het westelijke deel behouden blijft – kan op brede instemming rekenen.

Daarnaast vinden deelnemers het belangrijk dat de inrichting van de wijk uitnodigt tot ontmoeting en sociale interactie.

Samengevat komen hieruit de volgende adviezen naar voren:

1. **Zorg voor voldoende woningen waaraan nu een tekort is** zoals betaalbare woningen voor jongeren en starters op de woningmarkt en woningen voor ouderen die hun eengezinswoning willen verlaten.

“Mijn kinderen staan al 10 jaar ingeschreven. Ze hebben een vaste baan, relatie, maar kunnen nergens terecht.”

“Als er voldoende woningen voor ouderen zijn, komen gezinswoningen beschikbaar.”

2. **Integreer groen in de gebouwde omgeving** door middel van gevelbeplanting, groene daken en binnentuinen die toegankelijk zijn voor bewoners. Zo creëer je woningen met een groene uitstraling, die zowel visueel aantrekkelijk als klimaatbestendig zijn en de biodiversiteit bevorderen.

“Groen langs straten zorgt voor een koelere omgeving, erg belangrijk in het veranderde klimaat.”

3. **Zorg voor een opzet die uitnodigt tot ontmoeten** door bijvoorbeeld aandacht te besteden aan buurtplein(en), kleinschalige horeca en ‘speelse’ architectuur waarin verschillende typen en bouwhoogtes door elkaar heen worden gebruikt.

“Een pakketkuis is geen ontmoetingsplek. Dan moet je er iets bij verzinnen zoals een café.”

4. **Onderzoek of inwoners van Nieuwegein voorrang kunnen krijgen op woningen in Groot-Merwede**, bijvoorbeeld bij de toewijzing van sociale huurwoningen of door vrije sector koop- of huurwoningen eerst lokaal aan te bieden.

“Ik zou het goed vinden als Nieuwegeinse ouderen en jongeren voorrang krijgen bij de huur en verkoop van woningen. We moeten niet alleen bouwen voor de buurgemeenten.”

2. Autoluwe wijken

In het participatietraject van 2022 heerste er onder een deel van de deelnemers veel scepsis over de haalbaarheid van een autoluwe wijk, en waren er veel zorgen over al te rooskleurige toekomstbeelden op dat vlak. In het participatietraject van 2025 is aan dit onderwerp meer ruimte geboden. Hierbij hebben we deelnemers uitgenodigd om mee te denken over de voorwaarden waaronder zij vertrouwen kunnen hebben dat een autoluwe wijk goed zou kunnen functioneren.

Deelnemers hebben aandacht gevraagd voor maatregelen die autogebruik ontmoedigen, terwijl tegelijkertijd de bereikbaarheid van de wijk behouden kan blijven. Zij benadrukken daarbij het belang van goede en veilige fietsverbindingen, en een robuust openbaar vervoer. Sommige deelnemers zijn bang dat een tramverbinding leidt tot een minder fijnmazig OV-netwerk omdat bestaande buslijnen verdwijnen. Ook moet de gemeente nadenken over maatregelen om extra parkeerdruk in Galecop te voorkomen.

Samengevat komen hieruit de volgende adviezen naar voren:

1. **Ontmoedig autogebruik in de wijk**, bijvoorbeeld door het parkeren te clusteren aan randen van de wijk (op enige afstand van de woningen) en het vermijden van doorgaande autoroutes door de woongebieden. Op deze manier wordt het aantrekkelijker om de fiets te gebruiken.

"Parkeren op afstand kan voor een hogere kwaliteit in de wijken zorgen, alleen moet de afstand tot woningen niet te ver zijn."

"In Culemborg heb je de Ecowijk Eva Lanxmeer. Daar kun je echt niet bij komen met je auto, maar aan de randen zijn die parkeerplaatsen. Die parkeerplaatsen zijn mooi gemaakt met zonnepanelen erop, stroom erbij."

2. **Zorg voor aangename en veilige fiets- en wandelverbindingen** binnen Groot Merwede en in de richting van City, Utrecht en omliggende gemeenten. Besteed daarbij aandacht aan goede fietsparkeervoorzieningen en sociale veiligheid.

"Fiets- en wandelpaden moeten niet alleen mooi zijn, maar vooral ook veilig en goed verlicht. Dat ontbreekt nu nog op veel plekken."

3. **Voorkom een waterbedeffect van parkeerdruk naar omliggende wijken** zoals Galecop. Hierbij kan gedacht worden aan lokaal parkeerbeleid en handhaving.

"Het is in Galecop nu al druk met parkeren. Als je hier geen goed plan voor hebt, wordt het hier nog drukker."

4. **Zorg voor bereikbaarheid van autoluwe wijken voor noodzakelijk verkeer.** Zorg ervoor dat autoluwe wijken (auto)bereikbaar blijven voor verkeer dat écht noodzakelijk is. Denk aan maatregelen die de toegankelijkheid waarborgen voor mensen die slecht ter been zijn, nood- en hulpdiensten, en pakketbezorgers. Deelnemers benadrukken dat autoverkeer in bepaalde gevallen onmisbaar blijft, bijvoorbeeld voor het doen van grote aankopen of het brengen en halen van kinderen naar sportwedstrijden in het weekend.

"Mijn vrouw kan niet makkelijk bewegen en heeft de auto nodig voor haar werk. Daarmee moet je rekening houden."

5. **Zorg voor een fijnmazig en betrouwbaar OV-netwerk** dat al beschikbaar is vóór de oplevering van de eerste woningen, met voldoende opstapmogelijkheden. Denk ook na over een goede dienstregeling in de avond en nacht. Dat is extra belangrijk in een autoluwe wijk.

"Als automobiliteit werkelijk in P+R's aan de rand van de wijk concentreert voor bewoners, is goed en betrouwbaar OV op loopafstand een kritieke voorwaarde."

6. **Zorg voor een passend aanbod van deelmobiliteit**, zoals deelauto's en -fietsen bij OV-knooppunten of aan de rand van de wijk.

"Het is van belang dat er deelauto's beschikbaar zijn aan de rand van de wijk of op OV-stations, voor hen die afhankelijk zijn van een auto."

- 7. Communiceer nadrukkelijk over het autoluwe karakter naar toekomstige bewoners** zodat zij weten in wat voor wijk zij gaan wonen, en goed hebben nagedacht over de gevolgen van het leven in een autoluwe wijk.

“Een ecologische wijk is iets waar je voor moet kiezen. Anderen kiezen daar niet voor omdat ze een auto willen.”

- 8. Zorg voor een goede bereikbaarheid van de sportvoorzieningen in de Galecopperzoom-West.** Zoek naar manieren waarop je autogebruik van en naar dit groene gebied zoveel mogelijk kan beperken.

“Denk aan de bereikbaarheid van de sportvelden (waar dan ook). Sporten moet laagdrempelig zijn om het zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Dus niet te ver.”

3. Groen

In het participatietraject rondom de positiebepaling in 2022 werd veel nadruk gelegd op het belang van het behouden en versterken van bestaand groen in de Galecopperzoom. Daarnaast gaven deelnemers aan het belangrijk te vinden dat de ontwikkeling van Groot Merwede de ecologische verbindingen in het gebied verbeterd. In de positiebepaling werd duidelijk dat de gemeente Nieuwegein stuurde op geconcentreerde verstedelijking in de Galecopperzoom-Oost. De gemeente ziet de Galecopperzoom-West voor zich als een gebied waarin natuur, recreatie en sport samen kunnen komen. In het participatietraject in 2025 werd het onderwerp groen daarom opgesplitst in drie deelonderwerpen: Galecopperzoom-West, Galecopperzoom-Oost en gebiedsoverstijgend.

Hieronder worden de belangrijkste adviezen per onderwerp kort toegelicht:

Galecopperzoom-Oost

- 9. Onderzoek of de sportvoorzieningen in de Galecopperzoom-Oost deels te behouden zijn of slim in te passen zijn in de nieuwe wijk.** Bijvoorbeeld op een overkapping voor de tramremise.

“Jammer dat de sportvelden moeten verplaatsen. Deze zijn nog niet zo lang geleden gerealiseerd.”

- 10. Integreer zoveel mogelijk groen in de gebouwde omgeving,** bijvoorbeeld door middel van gevelbeplanting, groene daken, *pocket-parkjes* en binnentuinen. Maak de nieuwe wijk klimaatbestendig.

“Groen in de wijk door veel groen op en aan de gebouwen. Zoals bij de parkeergarage van Theater de Kom of Wonderwoods.”

Galecopperzoom-West

- 11. Onderzoek goed hoe sport, recreatie en natuur in te passen zijn in de Galecopperzoom-West zonder elkaar te conflicteren.** Houd er ook rekening mee dat er extra sportvoorzieningen en recreatieve groengebieden nodig zijn als er nieuwe woningen worden gebouwd.

“Wordt er rekening gehouden met extra sportvoorzieningen voor de bewoners van de nieuwe wijk?”

- 12. Zorg voor zoveel mogelijk recreatief en ecologisch groen.** Bijvoorbeeld door middel van een groot park.

“Zet vooral in op een groen om te wandelen, maak daaromheen de sportvelden.”

- 13. Zorg voor open zwemplekken en recreatie aan het water.** Bijvoorbeeld aan de Galecopperwetering of aan de oevers van het kanaal.

“Zorg voor meer zwemplekken in het groen. Zoals bij de Nederrijnse plas of aan de Lek.”

Gebiedsoverstijgend

- 14. Zorg voor een robuust netwerk van groene ecologische verbindingen,** met de focus op zowel oost-west als noord-zuid verbindingen. Zoek slimme manieren om de barrièrewerking van grote infrastructuur voor het groen te beperken.

“Verbind het groen ook met het groen in Galecop. Denk aan Noord-Zuid verbindingen.”

4. Ruimtelijke samenhang en verbinding

Het thema ruimtelijke samenhang en verbinding leidde tot de meeste discussie. Deelnemers onderschrijven de noodzaak tot het verminderen van barrières door infrastructuur (zoals de A12, het Amsterdam-Rijnkanaal, de AC Verhoefweg en tramlijnen). Tegelijkertijd lopen de meningen uiteen over de beste manier om dat te bereiken.

In de participatiebijeenkomsten is gesproken over het ‘omklappen’ van de A12-afslag naar de AC Verhoefweg, het afwaarderen van de Europalaan en de komst van een nieuwe OV-verbinding van Utrecht naar Rijnenburg. Over deze voorstellen is discussie. Bij een aantal deelnemers roept het vragen op over de gevolgen voor de verkeersdrukke en de komst van nieuwe barrières in het landschap. Tegelijkertijd wordt het belang van het creëren en behouden van (ecologische) verbindingen en een goede aansluiting op de bestaande stedelijke en landschappelijke omgeving benadrukt.

Samengevat komen hieruit de volgende adviezen naar voren:

1. **Onderzoek de gevolgen van verplaatsing en verandering van wegen**, zoals bij het omklappen van de snelwegafslag en het afwaarderen van de Europalaan door de gemeente Utrecht. Dit moet niet leiden tot meer, maar tot minder verkeersdrukke in de omgeving.

“Ik zie het risico dat je daarmee [het weghalen aansluiting Kanaleneiland] het probleem, de drukke, gaat verplaatsen.”

2. **Verminder de barrièrewerking van de huidige en toekomstige infrastructuur** door deze te bundelen (bv HOV-verbinding en A12) of door ondertunneling of overkluizing (van de A12, de A2 en de A.C. Verhoefweg), of door nieuwe verbindingen aan te leggen (bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal. Combineer deze oplossingen met maatregelen die geluidsoverlast en luchtverontreiniging beperken, bijvoorbeeld door geluidswerende bebouwing of groene overkappingen die ook ruimte bieden aan ecologische en recreatieve verbindingen.

“Wij wonen vlak bij de snelweg. Slapen met het raam open kan niet door het lawaai.”

3. **Voorkom nieuwe barrières bij de aanleg van een nieuwe tramlijn.** Deelnemers doen suggesties voor alternatieve tracés, zoals ondergrondse aanleg, verhoogde aanleg of een alternatieve route langs de A12 in plaats van door de Galecopperzoom. Hierbij speelt mee dat een deel van de bewoners meent dat de Rijnburglijn vooral Utrecht bedient, terwijl het in Nieuwegein overlast en versnippering veroorzaakt.

"Is het duidelijk of de tram in een bak, ondergronds of bovengronds komt? Want het lijkt mij dat dat heel bepalend is. Je wil niet dat de tram een barrière wordt voor de wijk."

- 4. Zorg voor een goede ruimtelijke aansluiting bij de huidige bebouwing en groengebieden in en rondom Nieuwegein.**

"Laat Groot Merwede aansluiten op de bestaande wijken en het landschap, anders wordt het een losstaand eiland."

- 5. Versterk bestaande ecologische structuren en maak slim gebruik van de ontwikkeling van bijvoorbeeld sportparken** om groene verbindingen te leggen in noord-zuid en oost-west richting.

"Creëer sportvoorzieningen en groen op overkappingen van infrastructuur zoals de A2 of op daken om extra ruimte voor groen te realiseren."

5. Voorzieningen & leefbaarheid

In 2022 werd in het participatietraject voor de positiebepaling vooral het belang voor voorzieningen voor jongeren benadrukt. Daarnaast gaven deelnemers aan dat er in Nieuwegein weinig culturele voorzieningen zijn en horecavoorzieningen, verspreid door de wijken. In 2025 is er tijdens de jongerenbijeenkomst specifiek gevraagd naar welke voorzieningen jongeren behoefte hebben. Daarnaast kwam het onderwerp aan bod tijdens de workshop Gebiedsidentiteit op de startbijeenkomst.

De volgende adviezen kwamen naar voren:

- 1. Zorg voor voorzieningen die ontmoeting stimuleren**, zoals cafés, marktjes en gezellige buurtpleinen. Zowel geconcentreerd als verspreid over de wijk. Zorg voor levendigheid langs de oevers van het kanaal.

"Creëer een 'dorps' karakter. Met een gezellig buurtplein, horeca en terrasjes, kleinschalige evenementen zoals markten, kleine muziekevenementen e.d."

- 2. Jongeren hebben behoefte aan ruimte voor sport en bewegen in de openbare ruimte.** Vrij toegankelijk. Een terugkerende wens is om meer zwemplekken te creëren in het groen.

"Ik sport liever buiten dan in een dure sportschool."

- 3. Jongeren hebben behoefte aan voorzieningen om elkaar te ontmoeten.** Bijvoorbeeld een bioscoop, vintagemarkt, betaalbare horeca.

“We hebben meer plekken nodig waar we met elkaar kunnen afspreken, zonder dat we anderen tot last zijn.”

4. Denk goed na over hoe voorzieningen slim gepositioneerd kunnen worden.

Wijkvoorzieningen moet goed bereikbaar zijn zonder auto. Denk hierbij niet alleen aan winkels, scholen en sportverenigingen maar ook bijvoorbeeld aan een hondenuitlaatgebied.

“Autoluw betekent ook dat voorzieningen goed per voet of te fiets bereikbaar moeten zijn.”

